6. Boymetov B. Muzeyshunoslik: nazariya va amaliyot. Toshkent: O‘zbekiston, 2018. 240 b.
7. Мамбетуллаев М. Юсупов Н. «Уникальная находка» 12-апрель 1984г. Газета «Советская Каракалпакия».
8. Qoraqalpog‘iston Respublikasi tarixi va madaniyati davlat muzeyi katalog va akt kitoblari.

REZYUME. Ushbu maqola Qoraqalpog‘iston Respublikasi tarixi va madaniyati davlat muzeyida saqlanayotgan miloddan avvalgi VI–V asrlarga mansub bronza qozon eksponatini kompleks tahlil qilishga bag‘ishlanadi. Tadqiqotda tipologik-taqqoslash, texnologik rekonstrukciya va muzeyshunoslik yondashuvlari qo‘llanib, buyumning funksiyasi, marosimiy semantikasi hamda mintaqalararo aloqalar ko‘rsatkichi sifatidagi o‘rni asoslanadi. Ilmiy yangilik qozonni lokal metallsozlik an’analari va skif-saka doirasi bilan bog‘liq ikonografik-texnik belgilar uyg‘unligida izohlashdan iborat.

РЕЗЮМЕ. Настоящая статья посвящены комплексному анализу бронзового котла VI–V вв. до н. э., хранящегося в Государственного музея истории и культуры Республики Каракалпакстан. Использованы типологическое сопоставление, технологическая реконструкция и музееведческий подходы для выявления функции, ритуальной семантики и роли предмета как индикатора межрегиональных контактов. Научная новизна состоит в интерпретации котла через сочетание локальных традиций металлообработки и признаков, соотносимых со скифо-сакским кругом.

SUMMARY. This article provides a comprehensive study of a bronze cauldron dated to the 6th–5th centuries BCE, housed in the State Museum of History and Culture of the Republic of Karakalpakstan. Typological comparison, technological reconstruction, and museological analysis are applied to clarify its function, ritual semantics, and value as evidence of interregional exchange. The novelty lies in interpreting the object through the intersection of local metalworking traditions and features associated with the Scytho-Saka horizon.

KITAPXANASHÍLÍQ ISI ǴÁREZSIZLIK JÍLLARÍNDA

G. S. Dauletbaeva – *magistr*
Ózbekstan mámleketlik kórkem óner hám mádeniyat instituti Nókis filialı
«Kitapxana iskerligi» tálim baǵdarı

Tayanch so‘zlar: kutubxona faoliyati, axborot-kutubxona sohasi, me’yoriy hujjatlar, kutubxona islohotlari.
Ключевые слова: библиотечная деятельность, информационно-библиотечная сфера, нормативные акты, библиотечные реформы.
Key words: library activities, information and library sphere, regulations, library reforms.

Mámleketimizde málimleme - kitapxana isiniń búgingi kúndegi jaǵdayın úyreniw álbette ilim hám texnika, málimleme kommunikatsiya texnologiyaları barǵan sayın rawajlanıp atırǵan házirgi kúnde oǵada aktual áhmiyetke iye bolıp esaplanadı. Solar qatarında, usı tarawda alıp barılıp atırǵan túpkilikli reformalardıń tiykarǵı maqseti xalıqtıń ruwxıy sanasın jetilistiriw, mádeniyatın joqarılatıw, jaslardıń bilim alıwı hám jetik insan bolıp qáliplestiriwden ibarat.

Pútkil málimleme zapasları tiykarınan kitapxanalarda jıynalǵan bolıp, paydalanıwshılar usı jerde jıynalǵan málimlemeden paydalanıwı múmkin. Málimleme hám internet texnologiyalarınıń rawajlanıwı, elektron maǵlıwmatlar bazasınıń jaratılıwı olardan erkin paydalanıwdı talap etedi. [1.5]

Prezidentimiz «Dúnyadaǵı hár bir mámleket, hár bir millet birinshi náwbette óziniń intellektual jetiskenligi, joqarı

mánáwiyatı menen qúdiretli. Bunday jeńilmes kúsh deregi bolsa kitap hám kitapxanalarda» dep atap ótti. [2.324] 1991-jılı Ózbekstan ǵárezsizlikke eriskennen soń jámiyettiń barlıq qatlamlarında ózgerisler júz berdi. Ótiw dáwiriniń ekonomikalıq qıyınshılıqları, mádeniyat tarawın, sonday-aq baspa hám kitapxanashılıq jumısın mámleket tárepinen finanslıq támiynlew kólemleriniń qısqarıwı, kitap baspa etiw, shet elden baspalardı valyutaǵa satıp alıw, kitapxanalar fondların toltırıw, olardıń materiallıq-texnikalıq támiynatı, xızmetkerlerge miynet haqı tólewge unamsız tásir kórsetti. Qárejet jetispewshiligi bárinen burın universal ǵalabalıq kitapxanalar tarmaǵınıń jaǵdayında óz ornın taptı. Orınlarda olardıń sanı filiallardıń birlestiriliwi hám hátteki ayırım kitapxanalardıń jabılıwı esabına ótken ásirdiń sońǵı on jıllıǵında 15-20 payızǵa kemeydi. Kitapxanalardıń bir bólegi remontlaw jumıslarına qárejet joqlıǵı sebepli, taǵı bir bólegi imaratlardıń eskiligi sebepli jaramsız jaǵdayǵa keldi. «Hújjetlerdiń májbúriy nusqası tuwrısında»ǵı nızamnıń joqlıǵı kitapxanalardı toplawdıń jaǵdayına sezilerli dárejede tásir kórsetti. Kitapxanalardıń texnikalıq jaǵdayın anıqlaw boyınsha ótkerilgen dáslepki tekseriwler nátiyjesinde respublikamızdıń kóplegen kitapxanaları awır jaǵdayda ekenligi anıqlandı. Kópshilik kitapxanalardıń imaratları hám qızdırıw sistemaları kapital remontlawǵa mútáj. Kitapxanalardaǵı úskeneler hám mebeller gónergen hám házirgi jumıs sharayatı talaplarına juwap bermeydi. Kitapxanalardıń fondların jaylastırıw ushın mólsherlengen stellajlar jaǵdayı órtke qarsı qawipsizlik normalarına tuwrı kelmeydi. Kitapxanashılıq isin jetilistiriw tarawında tiykarǵı mashqala kitapxanadaǵı jumıs processlerin avtomatlastırıw dárejesiniń tómenligi bolıp tabıladı. Kitapxanalar tarmaǵı málimleme sistemaları menen biriktirilmegen. Bul mashqalanı sheshiwdiń bir jolı wálayatlar hám respublika dárejesinde kompyuter tarmaqların shólkemlestiriw bolıp tabıladı. Respublika kitapxanalarınıń avtomatlastırıw dárejesiniń tómenligi, avtomatlastırıw strategiyası hám dástúriniń joqlıǵı, olardıń materiallıq-texnikalıq bazası nasazlıǵı, kompyuter úskeneleri hám dástúriy ónimlerdi satıp alıwǵa qárejetler jetispewi, kadrlar jetispewshiligi, kitapxanalarda avtomatlastırıwdı ámelge asırıw ushın juwapker strukturalardıń hám málimleme texnologiyaları boyınsha normativ bazanıń joqlıǵı menen túsindirildi». [3, 308]

2002-jılı mámleket kitapxanashılıq isi tariyxında burılıs jıl boldı. Alisher Nawayı atındaǵı Ózbekstan Mámleketlik kitapxanası hám Ózbekstan Respublikası Pán hám texnika mámleketlik komitetiniń Respublika ilimiy-texnika kitapxanası negizinde Ózbekstan Milliy kitapxanasın shólkemlestiriw názerde tutıldı. Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń «Ilimiy-izertlew iskerligin shólkemlestiriwdi jetilistiriw haqqında»ǵı 2002-jıl 20-fevraldaǵı Pármanın orınlaw maqsetinde, Ózbekstan Respublikası Ministrler Keńesi 2002-jıl 12-aprelde «Alisher Nawayı atındaǵı Ózbekstan Milliy kitapxanasın shólkemlestiriw haqqında» qarar qabılladı, Milliy kitapxana haqqındaǵı Nızamdı tastıyıqladı. Bul hújjetlerdiń qabıl etiliwi respublikamızdıń mádeniy turmısında ayrıqsha waqıya boldı. Qararda tiyisli keńselerge eki hújjet respublikada kitapxanashılıq jumısın rawajlandırıwdıń 2010 jılǵa shekem bolǵan dáwir mólsherlengen Kontseptsiyası hám Dástúrin islep shıǵıw hám Ózbekstan Respublikası Ministrler Keńesiniń talqılawına kirgiziw tapsırıldı. Kontseptsiya avtorları ózleriniń bas maqsetleri hám wazıypaların respublikada kitapxanashılıq jumısın rawajlandırıwdıń perspektivalı baǵdarlarına tiykarlaw, jámiyette hám dúnyada júz bergen ózgerislerdi esapqa alıp, tarmaqtı shólkemlestiriw hám onıń iskerligin támiyinlewdiń strategiyalıq baǵdarların belgilewdi kórip shıqtı. Málimleme texnologiyalarınıń tez pát penen insan iskerliginiń barlıq tarawlarına kirip barıwı málimleme-kitapxana shólkemleri aldına jańa maqset hám wazıypalardı qoydı. Ásirese, húkimetimiz tárepinen málimleme-kitapxana jumısın rawajlandırıw hám zamanagóy xızmet kórsetiwdi shólkemlestiriw boyınsha bir qatar normativlik hújjetler Ózbekstan Respublikasınıń 2003-jıl 11-dekabrde «Málimlemelestiriw haqqında» ǵı Nızamı qabıl etildi. [4,172]

Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2006-jıl 20-iyundegi "Respublika xalqın málimleme-kitapxana menen támiyinlewdi shólkemlestiriw haqqında"ǵı Qararınıń qabıl etiliwi, 2011-jıl 13-apreldegi «Málimleme-kitapxana jumısı haqqında»ǵı Ózbekstan Respublikasınıń Nızamınıń tastıyqlanıwı mámleketimiz xalqına málimleme-kitapxana xızmetin joqarı, dúnya standartlarına say dárejede shólkemlestiriwge, taraw qániygeleriniń nátiyjeli jumıs alıp barıwları ushın huqıqıy mexanizmler menen bekkemlendi. [5,4] 2012-jıl 20-martda qabıl etken "Alisher Nawayı atındaǵı Ózbekstan Milliy kitapxanası málimleme-resurs orayı iskerligin shólkemlestiriw ilájları haqqında"ǵı Qarardıń ózi-aq bul dáwirdiń ayrıqsha qásiyetlerin hám áhmiyetin kórsetken bolsa, Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2017-jıl 12-yanvardaǵı «Kitap ónimlerin baspadan shıǵarıw hám tarqatıw sistemasın rawajlandırıw, kitap oqıw hám kıtapqumarlıq mádeniyatın asırıw hám úgit-násiyatlaw boyınsha komissiya dúziw haqqında" ǵı PF-4789 sanlı pármanı, 2017-jıl 13-sentyabrde "Kitap ónimlerin basıp shıǵarıw hám tarqatıw sistemasın rawajlandırıw, kitap oqıw hám kıtapqumarlıq mádeniyatın rawajlandırıw haqqında"ǵı PF-3271-sanlı qararı qabıllandı.

Mámleketimizde 2017-2021-jıllarda Ózbekstan Respublikasın rawajlandırıwdıń bes nátiyjeli baǵdarı boyınsha Háreketler strategiyası tiykarında barlıq taraw hám tarmaqlarda úlken ózgerisler ámelge asırıldı.

Háreketler strategiyasınıń tórtinshi baǵdarı- ilim pán tarawın rawajlandırıwǵa baǵdarlanǵan bolıp, onda Prezidentimizdiń xalqımız arasında kitapqumarlıq mádeniyatın jáne de rawajlandırıw, kitap oqıwǵa keń itibar qaratıw boyınsha ámelge asırıp atırǵan is-háreketleri dıqqatqa ılayıqlı bolmaqta.

2017-jıldıń sentyabr ayında oqıwshı jaslardıń ideologiyalıq immunitetin bekkemlew maqsetinde orınlarda «Men súyip oqıǵan kitap» hám «Eń jaqsı kitapqumar» tańlawları shólkemlestirildi. Bunıń ushın byudjetten tısqarı qárejetler hám qayırqomlıq qarjıları esabınan 160 million swm qarjı ajıratıldı. Bunday is-ilájlar járdeminde oqıwshı jaslar túrli jat illet hám ideologiyalardan qorǵaladı, olardıń ideologiyalıq immuniteti bekkemlenedi hám jámiyette joqarı mánawiyatlı bolıwına erisedi. [6,205] Ósip kiyatırǵan áwladtıń kitapqa qızıǵıwshılıǵın arttırıw maqsetinde Ózbekstan xalqınıń mádeniy-aǵartıwshılıq miyrası, tariyxı boyınsha ádebiyatlar shıǵarıwshı baspa orınları, baspaxanalar, shıǵarma avtorlarına salıq hám basqa preferentsiyalar usınıldı, ekonomikalıq xoshametlew sharaları kórildi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentiniń 2019-jıl 7-iyundegi "Ózbekstan Respublikası xalqına málimleme-kitapxana xızmeti kórsetiwdi ele de jetilistiriw haqqında"ǵı PQ-4354-sanlı qararı Respublikada social ekonomikalıq tarawdı reformalawdıń, málimleme-kitapxana iskerligin rawajlandırıwdıń maqset hám wazıypaları xalıq aralıq tájiriybege say bolıwı zárúrligi, milliy qadiryatlar hám dúnya mádeniyatı, ámeliy hám fundamental bilimlerden paydalanıwdı támiyinlew xalıqqa málimleme-kitapxana xızmetin kórsetiwdiń sapa tárepinen jańa sistemasın jaratıw, kitapxanalarda saqlanıp atırǵan milliy mádeniy miyraslardı saqlaw hám bayıtıw, málimleme-kommunikaciya texnologiyaların keńnen engiziw, málimleme-kitapxana mákemeleri iskerligin shólkemlestiriw, jetilistiriw ústin turatuǵın wazıypalarǵa aylanbaqta. [7] 2020-jılı 14-dekabrde Ózbekstan Respublikası Ministrler Keńesi tárepinen qabıl etilgen «2020-2025-jıllarda kitapqumarlıq mádeniyatın rawajlandırıw hám qollap-quwatlaw milliy dástúri haqqında»ǵı 781-sanlı qararı shınında da, Renessans tiykarın qurıwǵa qaray qoyılǵan ámeliy qádemlerden biri. Dástúr mámleketimizde kitap oqıw mádeniyatınıń jetilisiwi ushın xalqımızdıń joqarı kórkem-estetikalıq talapları, ilimiy-intellektual talaplarına juwap beretuǵın kitaplardı joqarı sıpat penen basıp shıǵarıwdan baslap, baspaxana hám dóretiwshiler jumısına kómeklesiw, kitap sawdasın qurıw tártiplerin ápiwayılastırıw, jańa basıp shıǵarılǵan kitaplardıń óz oqıwshılarına jetip barıwın támiyinlew, málimleme dereklerin tarqatıw sistemasın jedellestiriw, elektron kitaplar jaratıw, olardıń nusqaların kitapxanalarǵa tarqatıwǵa shekemgi bolǵan keń is-ilájlar kompleksin qamrap alǵanı menen ajıralıp turadı.

Dástúr úsh basqıshta ámelge asırıldı, 2020-2021-jıllardı óz ishine alǵan birinshi basqıshta kitapqumarlıq mádeniyatın rawajlandırıw boyınsha shólkemleskenlik-huqıqıy mexanizmlerdi jedellestiriw is-ilájları kórildi;

2022-2023-jıllardı óz ishine alǵan ekinshi basqıshta kitapqumarlıqqa tiyisli infrastruktura bekkemlendi;

2024-2025-jıllardan ibarat úshinshi basqıshta jaslardıń kitapqumarlıq mádeniyatın rawajlandırıw, olardıń intellektual qábiletiniń ósiwi esabına insan kapitalı sıpatın jaqsılawǵa erisildi.

2019-2024-jıllarda Ózbekstan Respublikası málimleme-kitapxana tarawın rawajlandırıw Kontseptsiyası respublika málimleme-kitapxana tarawın rawajlandırıwdıń maqsetleri, wazıypaları, reformaları, nátiyjeli baǵdarları hám mexanizmlerin belgilewshi ideyalardıń bir ǵana pútin sistemasın ózinde jámleydi.

Kontseptsiyada: Málimleme-kitapxana orayları xızmetkerleriniń nátiyjeli jumıs alıp barıwı hám olardı jámiyetlik qollap-quwatlaw maqsetinde múnásip shárayatlar jaratıw belgilendi. Máselen: Málimleme-kitapxana oraylarınıń normal rawajlanıwına kepil beretuǵın miynetke haqı tólew dárejesin támiyinlew; Málimleme-kitapxana orayları xızmetkerlerine kóp jıllıq is stajları ushın qosımsha haqı tólewdi jolǵa qoyıw; Kásiplik dárejeler hám mámleketlik sıylıqlardı ornatıw; «Kitapxana aǵlası» ko'kirek nıshanın beriw; Kitapxanalardıń materiallıq-texnikalıq bazasın bekkemlew jolǵa qoyıldı. Kontseptsiya eki basqıshta alıp barıladı:

Birinshi basqıshta (2019-2020-jıllar) tómendegiler názerde tutıldı: Aymaqlıq málimleme - kitapxana shólkemlerin keleshekte xalıq aralıq sistemalar menen integratsiyalaw ushın olardı birden-bir maǵlıwmatlar bazasına jalǵaw; Milliy ulıwma bilim elektron kitapxana orayı haqqındaǵı nızamdı islep shıǵıw hám tastıyıqlaw; Tarawǵa qánigelestirilgen joqarı bilimlendiriw orınlarında «Kitapxana-málimleme isi» baǵdarı boyınsha qabıllaw kvotaların belgilew; «Kitapxana aǵlası» kókirek nıshanın belgilew boyınsha usınıslar islep shıǵıw hám Ózbekstan Respublikası Ministrler Keńesine kiritiw;

Ekinshi basqıshta (2021-2024 jıllar) tómendegiler názerde tutıldı: «Baspalardıń májbúriy nusqası haqqında» ǵı Nızamdı islep shıǵıw hám qabıl etiw; Kitapxanashılıq isi boyınsha doktorlıq hám kandidatlıq dissertatsiyalardı qorǵaw boyınsha qánigelesken ilimiy keńes dúziw; Resurslar almasıwı hám korporativ baylanıs isin avtomatlastırıw boyınsha korporativ tarmaqtı dúziw;

Málimleme-kitapxana isi boyınsha standartlar, metodikalıq qollanbalar hám usınıslardı islep shıǵı;

Paydalanılǵan ádebiyatlar

1. Нормативно правовые обеспечение деятельности информационно-библиотечных центров: проблемы реализации и пути решения. Kutubxona. Uz. 2012. Стр.5-6

2. Мирзиёев Ш.М.Миллий тикланишдан-миллий юксалиш сари. 4-жилд. «Ўзбекистон» нашриёти. –Т.: 2020. – 324 б.

3. Oxunjonov E. Vatan kutubxonachiligi tarixi. Darslik 2-qism. –T.: 2008. –308 b.

4. Axborot-kutubxona va axborot-resurs markazlari ishini tashkil etish. –T: Alisher Navoiy nomidagi O‘zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti, 2007.-172 b.

5. Axborot-kutubxona faoliyati to‘g‘risida: O‘zbekiston Respublikasining 2011 yil 13-aprel O‘RQ-280-son Qonuni // O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami .-2011.- № 15; 4-13 b.

6. 2017-2021-йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича-Ҳаракатлар стратегиясини «Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили»да амалга оширишга оид Давлат дастурини ўрганиш бўйича Илмий-услубий рисола. –Т: 2017.-205 б.

7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «O‘zbekiston Respublikasi aholisiga axborot-kutubxona xizmati ko‘rsatishni yanada takomillashtirish to‘g‘risida»gi Qarori // O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 07.06.2019 y.

REZYUME. Maqolada mustaqillik yillarida axborot-kutubxona sohasining rivojlanishi, islohotlar va natijalar tahlil qilingan.

РЕЗЮМЕ. В статье анализируются развитие, реформы и результаты деятельности информационно-библиотечной сферы в годы независимости.

SUMMARY. This article analyzes the development, reforms, and performance of the information and library sector since independence.

QORAQALPOQ AN'ANAVIY O'YINLARINING ETNOMADANIY O'ZIGA XOSLIGI VA TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI

A.A.Eshmuratov – *stajyor o'qituvchi*
Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti

Tayanch so'zlar: qoraqalpoq an'anaviy o'yinlari, etnomadaniy o'ziga xoslik, folklor, chaqirmalar, sanamalar, tarqalmalar.

Ключевые слова: каракалпакские традиционные игры**,** этнокультурная идентичность, фольклор, заклички, перечисли, раздачи.

Key words: karakalpak traditional games, ethnocultural identity, folklore, summons, enumerations, distributions.

Kirish. Madaniyatshunoslik fanining bugungi dolzarb yo'nalishlaridan biri – an'anaviy o'yinlarning etnomadaniy tabiati va ularning transformatsiya jarayonlarini har tomonlama tadqiq etish masalasidir. Bu ayniqsa turli tarixiy sinovlardan o'tgan, ko'chmanchi va yarim o'troq turmush tarzini boshdan kechirgan xalqlarda yanada yaqqol ko'zga tashlanadi. Shunday boy madaniy qatlamlardan birini qoraqalpoq xalqining an'anaviy o'yinlari tashkil etadi.

Asrlar davomida shakllangan qoraqalpoq xalq o'yinlari turli davrlarda goh taraqqiy etib, goh siyosiy-ijtimoiy omillar tufayli susaygan, biroq shunga qaramay, etnomadaniy kod sifatida bugungi kungacha yetib kelgan. Hozirgi kunda jismonan sog'lom, ma'naviy barkamol avlodni tarbiyalash masalasi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylangan bir sharoitda, qoraqalpoq an'anaviy o'yinlari ham nafaqat bo'sh vaqtni mazmunli o'tkazish vositasi, balki milliy madaniy xotira va tarbiyaviy maktab sifatida qayta baholanmoqda. Shu bilan birga, davlat rahbari tashabbuslari bilan amalga oshirilayotgan keng ko'lamli madaniy-ma'rifiy islohotlar nuqtayi nazaridan bu o'yinlarning etnomadaniy qiyofasini ilmiy tahlil qilish, ularning tarixiy ildizlari va bugungi zamon bilan uyg'unlashuvini ko'rsatib berish dolzarb ilmiy vazifa bo'lib qolmoqda.

Adabiyotlar sharhi

Qoraqalpoq an'anaviy o'yinlari mahalliy urug' va qabila guruhlarining tabiiy, xo'jalik va tarixiy ehtiyojlari bilan chambarchas bog'liq holda vujudga kelgan. Ko'chmanchi va yarim o'troq turmush, chorvachilik, dehqonchilik, baliqchilik, qo'shnichilik munosabatlari, shuningdek, harbiy-demokratik tuzum unsurlari o'yinlarning mazmunida, qoidalarida va timsollarida o'z aksini topgan [2]. Vaqt o'tishi bilan jamiyatdagi siyosiy, iqtisodiy va ma'naviy o'zgarishlar natijasida o'yinlarga yangi elementlar – yangi so'zlar, chaqiriqlar, sanamalar, harakat uslublari qo'shilgan va ular tabiiy ravishda transformatsiyaga uchrab borgan. Shunga qaramay, o'yinlarning asosiy vazifasi – bolalarda jismoniy chiniqish, mardlik, jamoaviylik, do'stlik, hozirjavoblik, badiiy tasavvur va nutqni rivojlantirish kabi sifatlarni shakllantirish – o'zgarmagan. Qoraqalpoq an'anaviy o'yinlari mahalliy aholining maishiy hayoti, marosim madaniyati va badiiy tafakkuri bilan uzviy bog'liq. Ular tezkor harakat, topqirlik, jismoniy chidamlilikni talab qiluvchi o'yinlardan tortib, suhbatli, dramatik, sanamali va qo'shiq-she'rlar bilan